

A NÉMET KATOLICIZMUS MAI HELYZETE .

A VILÁGNYILVÁNOSSAGOT jelentő berlini olimpiászt megelőzőleg sokfelé remélték, hogy a német katolicizmus helyzete javulni fog, s az a küzdelem, melyet különböző szervezetek folytatnak ellene, hosszabb időre el fog ülni. Másra tanította a szemlélőket például a Reichssportfelden felállított Dietrich-Eckart-színpad, ahol a „Das Frankenburger Würfelspiel“ című, a katolikus reakció elleni harcot prédikáló, a parasztságnak a hit elleni lázadását dicsőítő darabot adtak elő az olympiai játékok kulturális előadásainak keretében. A bizonyítékok a harc továbbfolytatásáról egymást követték. Augusztus 2-án a „Das Schwarze Korps“-ban, az S. S., a titkos rendőrség és Himmler rendőrminiszter lapjában olvashattuk a következőket: „Az olympiai reklám-vásár mezején új virág hajtott ki: az evangélikus egyház beszerzett néhány vég vásznat és egy „Olympiai sátort“ szabott belőle magának. Ebben az ú. n. „Olympiai sátorbizottság“ ú. n. „Olympiai szolgálatot“ tart majd. Az érdeklődők kedvéért mindjárt hozzátesszük, hogy nem lelkészek rúdugrása vagy súlyvetése lesz itt látható, hanem bibliával vesznek részt az Olympiaszon. Lelkészek és evangélisták itt a türelem erkölcséről és a hősi ideálról fognak beszélni, de az olympiai sporthősökről nem lesz szó ... “

A Német Birodalom 75 éven át igen erős marxista propaganda területe volt. Igaz ugyan, hogy az alulról jövő osztályharcra szemben állott egy lelkiismeretlen, felülről jövő osztályharc is, mégis kétségtelen, hogy a marxizmus tételei két részre szakították a német népet. E szakadékot kihasználva olyan pártok terpeszkedtek el a közéletben, melyek képtelenek voltak állampolitikai és nemzeti gondolkodásra. Az 1918-as forradalom után azonban beállt a nagy fordulat. A fordulatot Wilson 14 pontja váltotta ki, az a 14 pont, amely a liberalizmus jegyében ígért fűt-fát — amelyről azonban csakhamar kiderült, hogy a német nép félrevezetésének az eszköze. A meginduló nemzeti jellegű ellenpropaganda már most könnyen tehetett gyűlöltté az egész liberalizmust — de egyúttal szocialista vizeken volt kénytelen maradni. Hiszen a történelmi szituáció a német köztársaság idején erre kényszerítette őt. Meg kellett tehát kísérelni az eddig konzervatív nacionalizmus „szocializálását“! Másképp nem lehetett volna a nép többségét, valamint a munkásság tömegeit az osztályharc politikájától megszaba-

¹ Lásd ugyanezen tárgyról korábbi cikkeinket: M. Sz. XX, 28. l., XXV. 306. l.

ditani s az osztályharcot a birodalom határain túl lévő területekre irányítani. Ezért kezdtek szerepelni ilyen jelszavak, mint „Das Dritte Reich“, — és „Volk ohne Raum“. Itt van a mai és a wilhelminus Németország között a legmélyebb különbség. A régi „imperializmus“ helyébe a „dinamika“ került és az osztályharc gondolatát népek harcává dinamizálták, úgy, ahogy annakidején Napoleon a franciák tulajdonra, meggazdagodásra törő ösztönét külföldi területek felé irányította. Ehhez járult még az is, hogy a szerencsétlen versaillesi szerződés, akarata ellenére is, végeredményben a német népi öntudat megerősödéséhez vezetett. A faji öntudat az, ami a népet erőssé teszi s a nép milliói lelkesen hiszik, hogy mindent elérhetnek, amit egységesen akarnak. Ennek az egységnek állott útjában a katolikus Centrumpárt, melynek az utolsó években igen sokat ártott azon, a nemzeti szocializmustól propagandisztikusan nagyszerűen kihasználta két tény, hogy a weimari rendszer „leggyűlöltebb“ védője, a meggyilkolt Erzberger a Centrumpárt vezére volt, valamint az is, hogy a Centrumpárt másik vezére Wirth is a weimári rendszerhez ragaszkodott és ő mondta ki a Centrum jelszavaként: „Der Feind steht rechts.“

De nemcsak ez a két katolikus politikus — kiknek alakját a nemzeti szocialista propaganda mindig újra és újra felidézi — felelős azért, hogy a Centrumpárt és nemzeti szocializmus között fűződő fonalak elszakadtak. Sokkal nagyobb kárt okoztak azok a katolikus politikusok, akik magukat konzervatívoknak nevezték, de tulajdonképpen reakciós céljaik érdekében közeledtek erőtlén módon a nemzeti szocializmus felé. Amikor azután a vázolt körülmények folytán, óriási propaganda által megerősítve, bekövetkezett a tömegek jobbrafordulása, a parlamenti Centrumpárt vezetői, akik a fordulatot nem látták előre, a vesztesekhez tartoztak. Ezért hívatlan katolikus politikusok foglalták el a nacionalizmus által nyújtott lehetőségeket és ők léptek összeköttetésbe a nemzeti szocializmussal, anélkül, hogy megpróbálták volna a nemzeti hullámot a katholicizmussal összeférő irányba terelni. Persze erre erejük sem volt. ők a nemzeti szocializmust, mint a liberalizmus legyőzőjét ünnepelték, s egyébként nem a kölcsönös megértés számára, hanem az ellenség inváziója számára vertek hidakat.

Itt kell egy másik katolikust emlitenünk, ki sok tekintetben a nemzeti szocialista világnézet forrása lett. Stefan Georgera gondolunk, a szimbolista költőre, és körére, az ú. n. „George Kreis“-re. Max Scheler véleménye szerint a George-kör az élet tömeg-jellegével szembenáll, erotikus-vallásos, szerfölött arisztokratikus szekta, amely új Istent igyekezett magának teremteni. Ez a kör szoros összeköttetést tartott fenn a „Ring“-gel, melynek vezetője Heinrich von Gleichen volt, az az ember, akinek egykor Moeller van den Bruck könyvét „Das Dritte Reich“-t ajánlotta. Ez a „Ring“ volt a kiinduló pontja az ú. n. „Herrenklub“-nak, amelynek körében az agilis hídverő, a katolikus Franz von Papen Hitler kancellárságát és ezzel a harmadik birodalmat készítette elő. Katolikus szellemű volt-e a George-kör? Ők azt állították magukról, hogy nemcsak a plátói akadémiát, de a régi szerzetes rendeket is tényleg felújították. George tehát maga és a kör számára vallásos jelleget vindikált és tanítványa Gundolf éppen ezért

a „katholikus George“-ről beszélt. Valóságban azonban George katolicizmusa „vérkatholicizmus“. Hiszen George elhagyta Egyházát és új vallást keresett. Közben éppúgy, mint Maurras, az Action Française vezetője, katolikus ateista lett. George istene nem a világ felett, hanem a világban van, a testi szépségben. Tehát nem az igazi katolicizmus, hanem egy pogány szellemű vallási szurrogátum az, amely e körből kiáradt és segítette a talajt a hitlerizmus eszméi számára előkészíteni.

A nemzeti szocialista propaganda ezekre a jelenségekre támaszkodva könnyen állíthatta, hogy a katolikus világnézet feloszlóban van és a katolicizmus már politikailag sem egységes. Ezzel az állítással igyekeztek az alsópapság körében, a nyugati és délnémet tömegekben élő katolicizmust meggyengíteni. Mert a nemzeti szocializmus tisztában volt vele, hogy extrém nacionalizmusának propagálása közben nemcsak a marxizmus, a kereskedelem és hitel internacionalizmusát, hanem a katolicizmus nemzetfeletti univerzalizmusát is le kell győznie. A nemzeti szocializmus totalitása számára éppen a katolikus gondolat az, amellyel nehéz kiegyezni, mert az univerzális Istengondolat és az abból folyó mély etika nem tűrt ellenmondást és totalitást. Ezért érthető, ha a nemzeti szocializmust elvileg körvonalazó nyilatkozatok új hitről beszélnek, mely immár független a katolikus gondolattól; így Baldur von Schirach, a Hitlerjugend vezetője 1936 júliusában az „Ifjúsági vezetők kultúrpolitika munkatáborában“ Heidelbergben a következőket mondta: „Ha a zászlónkat felhúzzuk, akkor e szent vászondarabban örök vágyaink földi szimbólumát látjuk. Ezzel természetesen ellentétbe kerülünk azokkal, akik mást tanítanak. Ezt magunkra vesszük. Mi olyan ifjúság akarunk lenni, amely nem hisz másban, mint a német nemzet örök arcában. Ezzel egyszersmind egy új és szent hitnek hordozói és hirdetői vagyunk.“ És dr. Ley, a német munkafront vezére kijelenti, hogy „a mi egyedül üdvözítő hitünk, a nemzeti szocializmus nem tűr más hitet maga mellett!“

A katolikusok kezdettől fogva remélték az új uralommal való békés együttélést, nem hallgatva a nemzeti szocialista vezetők félre nem érthető nyilatkozataira, amilyen volt például Goeringé 1933 márciusában Essenben a fekete internacionaléről. Az 1933 június 9-iki fuldai német püspöki konferencia azt hirdette, hogy az új korszakban a német nép jobban mint valaha, felismerte saját lényét, igazi erőit és értékeit. „Mi német püspökök“ — mondja a pásztorlevél — „távolról sem akarjuk ezt a nemzeti ébredést megakadályozni... Nem esik nehezünkre e kornak egyik új és jellemző vonását: az autoritás állami szerepének hangsúlyozását értékelni és készek vagyunk arra, hogy magunkat neki alá vessük...“ Ezt a kiegyenlítő, harmóniát kereső magatartást hosszabb időre lehetővé tette a konkordátum megkötése, mely magában véve, mint tény is ellenkezőt mondott, mint azon katolikusok reményei, akik a katolikus Centrumpárt politikai összetörése után is valamely vallási és szellemi alapon erélyes ellenállást óhajtottak az egyházellenes törekvésekkel szemben.

Tizennégy éven át sokat beszéltek arról, hogy a Vatikán és Berlin konkordátumot köt. 1933 július 20-án váratlanul alá is írták e szer-

zódést Pacelli államtitkár és v. Papén alkancellár. Az ünnepélyes záróülésen a Centrumpárt régi vezére Kaas prelátus is részt vett, ugyanaz, aki március 23-án a Reichstagban megindokolta, hogy miért adja meg pártja Hidemek a korlátlan hatalmat, amikor megszavazza az ú. n. felhatalmazási törvényt. A konkordátum látszólag rendkívül kedvező volt az Egyház szempontjából. „A katolikus vallás követésének és nyilvános gyakorlásának szabadságát“ épp úgy elismerik, mint „a katolikus Egyház jogát arra, hogy a mindenki számára érvényes törvények keretén belül önállóan intézze ügyeit“. Ügy a Szentszék, mint a püspökök „teljes szabadságot élveznek hívőikkel való kapcsolatokban“. „Pásztorlevelek akadálytalanul közzétehetők és az eddig szokásos módokon a hívőkkel megismertethetők.“ — „A katolikus iskolák továbbra is fenntartatnak és elismertetnek.“ Ezzel szemben a konkordátum 32-ik pontja arra kötelezi a Szentszék, hogy a lelkészeket és a szerzeteseket tiltsa el politikai pártokban való tevékenységtől. De ez a zárójegyzőkönyv szerint nem jelenti „az Egyház dogmatikus és erkölcsi igazságai és elvei köteles hirdetésének és magyarázatának megakadályozását.“

Már hat nappal a konkordátum aláírása előtt, 1933 július 14-én a birodalmi kormány elfogadta a sterilizációs törvényt, közzétéve azonban e törvény csak öt nappal a konkordátum aláírása után július 25-én lett. Már ez a tény is valószínűvé tette, hogy az Egyház tanításának szabad hirdetése nem lesz túl könnyű, és valóban, Frick belügyminiszter csakhamar kijelentette, hogy mivel „a mindenki számára érvényes törvény“ határait a katolikusoknak, éppen a konkordátum értelmében, nem szabad túllépniük—tilos az egyházi törvénynek élesen ellentmondó sterilizációs törvényt kritizálni, vagy elvetni. És már július 28-án konfliktus keletkezett a konkordátum értelmezését illetőleg. Az „Osservatore Romano“ ugyanis július 26-án és 27-én tanulmányt közölt a konkordátumról, amelyben megállapítja, hogy a kánoni jog képezi a konkordátum alapját. Leszögezi továbbá, hogy a konkordátum megkötése nem jelenti a nemzeti szocialista kormányfőműl helyeslését és nem jelenti a hitlerizmus tanainak, vagy politikai véleményeinek elismerését. Erre az összes német újságoknak, még a katolikusnak is közzé kellett tenniük egy polémiát, amelyet „jól értesült helyről“ a „Vatikán hivatalos lapja“ ellen adtak ki. Ebben a nyilatkozatban kijelentik, hogy a birodalom a konkordátumban szabályozott állam- és egyházközi kapcsolatokat illetőleg semmiképp sem vetette magát a kánoni jog alá. És azt is élesen visszautasították, hogy a konkordátum megkötése a hitlerizmus elismerését nem jelentené.

A konkordátum tehát kezdettől fogva heves vitákra adott alkalmat, ami csak a kölcsönös harag elmélyítésére volt alkalmas. Tudjuk, hogy már 1934-ben a Vatikán Fehérkönyve eljutott a német püspökhöz, amelyben a konkordátum megszegései voltak felsorolva. De ez az írás épp oly kevésbé volt a nyilvánosság számára szánva, mint a hasonló tartalmú jegyzékek, amelyeket a berlini nuncius adott át...

E TÉNYEK ISMERETE NÉLKÜL a külföldi szemlélő nem tudná a mai német szituáció lélektani háttérét megérteni. Éppen ezért volt

szükséges ezek összefoglalása, mielőtt az utóbbi év eseményeinek ismertetésére áttérnénk. Előbb azonban még arra a lényegében vallás-ellenes formulára kell emlékeztetni, amely úgy szól, hogy „cujus regio, ejus religio“. Mert ez a formula volt az, amely a németek számára az élet minden területén annyira szükséges megköötést vallási téren létrehozta. És ezzel a formulával kifejezett jogot akarja a harmadik birodalom a maga számára igénybevenni. Az bizonyos, hogy e formulát sokkal könnyebb volt a német protestáns egyházakkal szemben érvényesíteni, mint a katolicizmussal szemben, amely elmozdíthatatlan hierarchiával rendelkezik. A régi vezetők eltávolítását a protestáns táborban a hitlerista „Deutsche Christen“ szervezettel kísérelték meg, több-kevesebb sikerrel. A katolicizmus ellen viszont a „politizáló katolicizmus“ jelszavával szálltak síkra. Ezzel a jelszóval először is a közélet egész területéről száműzték a katolicizmust. Kivételek csak alkalmilag adódtak, így a Saar-vidéki népszavazás idején szabad volt a katolicizmusnak „politizálnia“, de a népszavazás sikeres befejezése után itt is megkezdtek a harcot, többek között messzeláthatólag, mint mondták: a szerzetesi ruhát viselő valutacsempészek ellen. Az államügyészek kijelentették, hogy eljárásukkal tulajdonképpen az Egyházat védik, amelynek erkölcsi elvei ellen vétettek a szerzetesek. Így nagymértékben sikerült a szerzetek vagyonát elkobozni, mert az egyes szerzetesekre kivetett pénzbüntetést a szerzeteken is behajtották. Ezzel a nyilvános szereplés anyagi eszközeitől fosztották meg a rendeket. Azonkívül alkalmat adtak ezek a nagy nyilvánosság előtt lefolytatott perek arra, hogy Frick belügyminiszter 1935 július 7-én kijelentse, hogy „az egész közéletnek a konfesszionalizmustól való megtisztítását“ tűzte ki célul!

Ugyanebben az időben a leghíresebb katolikus szónokok egyike, Spieker József jezsuita atya egy évi és három hónapi börtönbüntetésre ítéltetett a kölni negyedik büntetőtanács által. A bíróság elnöke többek közt a következő szavakkal indokolta meg az ítéletet: „a vádlott ismételten azt igyekezett bizonyítani, hogy a kereszténység és a nemzeti szocializmus nem egyeztethetők össze!“ A hírlapok közleményei más oldalról állandóan azt bizonyítják, hogy a nemzeti szocialista párt véleményét kifejező lapok is ugyanezen véleményen vannak, persze egész más célzattal. A pártlapok nagyrésze például szinte kizárólag az „artfremde Religion“ elleni harcból él. „Der Blitz“ a „Német akció“ e „harc“ lapja a következő elvet hirdeti: „Los von Rom — Los vom Christentum!“ Ez a lap írta 1936 január 19-én a következőket: „Német és keresztény — két olyan fogalom, amelyek egymást kizárják. Az elnevezés, „németkeresztények“ ellentmondás önmagában, hiszen egy ember vagy német lehet, vagy keresztény ...“ Az az állítás tehát, hogy kereszténység és nemzeti szocializmus nem egyeztethetők össze, nem mindig államellenes bűntény — kérdés csupán az, hogy ki az, aki ezt állítja. Ugyancsak a „Der Blitz“ írhatta anélkül, hogy úgy, mint a legtöbb egyházi lapot, betiltották volna, hogy „Jézus lelki magatartása a keresztfán utolsó óráiban nem volt északi, nem volt árja magatartás. Az árja ember nyugodtan és határozottan megy a sors elébe, akármilyen nehéz is legyen az. Sigurd

így kiált fel: Heil — sorsom ellen semmit sem tehetek! — Jézus azonban halálfélelmében így könyörög: Ha lehet, múltjék el e kehely tőlem. — Krisztus annyi ellentmondással teli élete tehát szánalomra méltó csalódással végződik. Nem egy hős, hanem egy sajnálatra méltó gyenge, erőtlén ember hal meg így!“

Bannasch prelátusnak letartóztatása 1935-ben a katholicizmus elleni harc egyik csúcspontját jelzi. Őt állami titkoknak külföldi hatalom számára való elárulásával vádolták. Ugyanakkor történt Legge meissenai püspök elítélése százezer márka pénzbüntetésre és fivérének ötévi, vikáriusának pedig háromévi börtönre való ítélese. Az 1935-ös év végén azután betiltották a német jezsuiták folyóiratát a „Stimmen der Zeit“-ot. 1936 újévkor Schulte kardinális mégis üdvözlő táviratot küldött a német kormány fejéhez, amelyben a kardinális „mély tiszteletét“ fejezi ki. Ilyen és hasonló táviratok és üdvözlések magasrangú egyházi férfiak részéről állandóan mennek az államfőhöz, aki maga ez ügyekben mindenféle nyilvános nyilatkozattól következetesen tartózkodik, bár 1934 januárjában Rosenberget nevezte ki „világnézeti megbízottá“, akinek könyvei tudvalevőleg az indexre kerültek. Maga Hitler a „Mein Kampf“-ban nyilatkozott a világnézeti problémáról, (idézzük a könyv e részét, hogy végre világosan lássuk, hogy Hitler mit gondol arról, amit Rosenberg mond) a II. fejezet 5. szakaszában ilyképpen: „... egy világnézet türelmetlen és nem tud megelégedni azzal a szereppel, hogy egy párt legyen a többi párt mellett. A világnézet erélyesen követeli azt, hogy maradéknélkül és kizárólagosan ismerjék el és azt is követeli, hogy az egész közélet teljesen átalakuljon szempontjai szerint. Az előbbi állapot képviselőjének egyidejű fennmaradását tehát nem tűrheti. Ugyanez vonatkozik vallásokra is ... Egyesek fájdalommal állapíthatják meg, hogy a sokkal szabadabb szellemű antik világban a kereszténység megjelenésével bevonult az első szellemi terror — azt azonban nem tagadhatja senki, hogy ez a kényszer uralja és szorongatja azóta a világot és hogy kényszerrel csak kényszerrel törhetünk meg, terrort pedig csak terrorral. Csak azután tudunk egy új korszakot felépíteni.“ S mivel a harmadik birodalom világnézete földi, immanens, nem nehéz számára a fennálló vallásokat ott megtűrni, ahol ezek kizárólag túlvilági kérdésekkel foglalkoznak és nem avatkoznak e világnak dolgaiba. A birodalmi egyházi miniszter Kerrl ezért 1935 október 16-án szórul-szóra a következőket mondhatta: „A kereszténységnek semmi köze az élet gyakorlati kérdéseire! Háttérbe kell szorítanunk, mert a kereszténység nem volt képes a német népet egységessé tenni, sőt azzal fenyegeti, hogy még több felekezetre bontja. A nemzeti szocializmus nagy nemzeti élményének tehát háttérbe kell szorítania a kereszténységet!“ Ahol ezen túlmenőleg próbálja a vallásos dolgokat alakítani saját tanai szerint, ott aztán felmerül logikusan a vád, hogy „a vallást politikai célokra használják fel“!

Hogy az Egyház szolgálival szemben tanúsított igazságtalan elbánás nincs ellentétben a nemzeti szocialista pártprogramul 24-ik pontjában foglalt ígéretekkel, azt a 24-ik pont szövegének elolvasása után ma már világosan láthatjuk. Ott t. i. a következő olvasható: „Minden felekezet

számára biztosítatik a vallás gyakorlásának szabadsága, amennyiben e felekezet az állam biztonsága vagy a germán faj erkölcsi érzéke ellen nem vét.“ Íme, a devizaperek és a Szt. Ferenc-szövetség tagjai (akik nem is igazi szerzetesek) elleni erkölcsvádak háttere! E perek célja az volt, hogy a nagy nyilvánosság előtt bizonyíttassék be az, hogy a katolicizmus a germán faj erkölcsi érzéke és a német állam biztonsága ellen vét!

A katolicizmus veszélyes voltát az „állam“ szempontjából egyre tekintélyesebb hangok hirdetik. Míg az eddig idézett lapok a mozgalomnak egyszerű „katonái“ számára iratnak, most egy olyan lapról fogunk referálni, amely a nemzeti szocializmus szellemi vezérkarához fordul. Ez a folyóirat, a „Tat“, melyet a tekintélyes Diederichs-Verlag ad ki Jénában a művelt német olvasóközönség számára, ez év júniusában a Vatikán politikáját támadja s például egy három csillaggal szignált cikk kifejti, hogy a Vatikán politikája úgy Európában, mint Afrikában teljes hajótörést szenvedett, tehát a pápának semmi joguk sincs a népek feletti döntőbírói szerepre, amelyet pedig maguknak vindikálnak. „Kimondhatatlanul égetővé vált gyengesége tudatában“ — írja a „Tat“—, „a pápa elhalasztotta a nemzetek együttéléséről és a nemzeti szocializmusról szóló már régen várt enciklika közzétételét és arra szorított, hogy a hívők figyelmét a hierarchia hibáira és a reform szükségességére figyelmeztesse.“ Tehát csupán a katolikus papságról szóló enciklika jelent meg és erről a „Tat“ el akarja hitetni, hogy annak kiadására a Szentatyát a sorozatos német valuta- és erkölcs-perek kényszerítették volna! De még ez az enciklika sem nyeri meg a „Tat“ íróinak tetszését. Ellenkezőleg. Úgy sejtik, hogy „a Vatikán jólétesült prelátusai, egyre inkább egy európai politikai baisse-re spekulálnak — az állami értékek és társadalmi tanok összeomlására.“ Es miután erre várnak, kezdenek az Egyház jogaira emlékezni az Állammal szemben is! Ennek bizonyítására idézik a Kúria egyik legtehetségesebb munkatársának, Msgr. Alfredo Ottaviani-nak új munkáját, melynek címe: „Institutiones juris publici ecclesiastici“. E mű bizonyítaná a pápaság világhatalmi követeléseinek aktualitását. A könyv kifejti az állam szubordinációs kötelességét az Egyházzal szemben s e régi, a nagy pápák által is tanúsított tant most új, az állami „totalitás“ -gondolattal és a hitlerizmussal szembenálló formába öltözteti. A „Tat“ írója hangsúlyozza, hogy Ottaviani nem tanár, hanem politikai tisztviselő és a „franciabarát“ Pizzardo mellett Pacelli államtitkár legfontosabb munkatársa. A könyv állításai tehát a Vatikán politikai követeléseinek jellemzésére szolgálhatnának. És most, gondoljunk arra, — írja a „Tat“ — hogy emberek, sőt hatalmas rendek meg vannak győződve a katolikus tan e jogeszméinek igazságáról és a hívők milliói útján terjesztik azt a nép körében! „Ez azonban minden állam szempontjából veszedelmes helyzet.“ „Az állam létét kétségbevonó kérdés ez.“ „Csodálkozhatunk-e azon, hogy hívő lelkek, akik ebben az eszmevilágban élnek, ellentétbe kerülnek népükkel és az állammal szemben fennálló kötelességeikkel?!“ „Csodálkozhatunk-e azon, ha egy állam megkísérli ennek a folyton fenyegető lelkiismereti akadálynak kiszorítását?“ Íme, itt a magyarázata annak, hogy miért

lehetetlen a „híd ver és“ a katolicizmus és a nemzeti szocializmus között. Itt látjuk az alapelvek örök ellentétét és azt is, hogy miért oly fontos feladat a nemzeti szocializmus számára a katolicizmus megsemmisítése.

A vallássá fokozott exkluzív nacionalizmus az az eszme, amely a „Hitlerjugend“-et mindig újabb és újabb támadásokra készíti a még fennálló egyéb ifjúsági szervezetekkel szemben. A felekezeti ifjúsági szervezeteket tehát összetörik. Csak a Hitlerjugend tagjai számíthatnak később alkalmazásra az államnál, az iparban és a kereskedelemben. És a „Német Munkafront“, amely kötelező szervezete minden állásban lévő munkásnak vagy alkalmazottnak, megtiltja tagjainak, hogy résztvegyenek keresztény munkásszervezetekben. De a „Hitlerjugend“ jogai még más területre is kiterjednek! Ők határozzák ugyanis meg, hogy pl. Faulhaber kardinális szentbeszédei megjelenhetnek-e vagy nem. És a Hitlerjugend „Führer“-je, Baldur von Schirach mondta a következőket is: „Én sem katolikus, sem protestáns nem vagyok — én csak Németországban hiszek!“

De nemcsak a nemzeti szocialista ifjúsági szervezet, hanem maga a „totális“ állam is olyan gyakorlatot folytat, amelyből kitűnik, hogy egyházi tevékenységet csak addig tűrnek, amíg nincsenek a „totális“⁴⁴ állam alapelvei veszélyeztetve. A konkordátum világos szavai ellenére mindazokat az egyházi lapokat betiltják, amelyek a püspökök pásztorlevelét leközlík! Az állam vezetői mégis sokszor említik „Istent“⁴⁴. Csakhogy itt nem Krisztus Istenéről van szó, akinek engedelmességgel tartozunk, hanem egy olyan Istenről, kinek az a tulajdonsága, hogy — mint a nagy protestáns teológus, Karl Barth mondta — mindig azt akarja, amit az állam vezetői akarnak. A párt vezetőinek 1933 augusztus 27-én Godesbergben megtartott gyűlésén maga a legfőbb vezér mondtotta, hogy a nemzeti szocializmus közelebb érzi magát az „antik“⁴⁴ mint a keresztény szellemhez! Mert a kereszténység nem képes arra, hogy az országot egyesítse. Erre csak egy egészen új világnézet képes. Ez a világnézet pedig „népi vallás“, amelynek záróköve a vér- és fajmítológia. Kereszténységhez ennek a hitnek semmi köze sincs. Hogy a nemzeti szocializmus legfelsőbb vezetői a német népet a faji vallás számára akarják nevelni, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy az újpogány hit két legvégletesebb hirdetőjét, von Schirachot és Rosenberget tették meg a Hitlerjugend és a Kulturális szervezet vezetőivé! Ezt a faji vallást az új német büntetőtörvény-magyarázat értelmében a törvény is védi, hiszen a büntetőjogi tanács közlése szerint az új vallások által hirdetett istenfogalmaknak is joguk van büntetőjogi védelemre minden támadás ellen — „még ha azok az istenfogalmak keresztényellenes irányúak is“⁴⁴!

Éppen ezért nem csodálkozhatunk azon, hogy a Harmadik Birodalom hivatalos ünnepélyein is rendszeresen megnyilvánul a katolicizmus elleni szellem. 1936 július 2-án például Himmler rendőrminiszter jelentette ki Quedlinburgban, az I. Henrik király emlékére rendezett ünnepélyen, hogy „ez a nagy király tudatosan utasította vissza az Egyház felkenését — nehogy az Egyház az Ő uralma alatt politikai dolgokba beleszólhasson!“⁴⁴ A nemzeti szocialista hallgatók kiképző

táborának jelentése az 1933-as évről viszont a következőket írja: „A Vezér az 1933-as pártgyűlésen kijelentette, hogy a nemzeti szocializmus — világnézet. Ezt a világnézetet Alfred Rosenberg forrasztotta egybe könyvében a „Mythus des XX-ten Jahrhunderts“-ben az elkövetkező harc számára — mégpedig a Vezér megbízásából és az ő szellemében. A Vezér hét órán át tartó ülés keretében bízta meg a „Reichsamtleitert“, hogy a „Studentenbundból“ egy világnézleti rohamcsapatot kovácsoljon. — A nemzeti szocialista világnézet kizárja a keresztény világnézetet, mert a mi világnézetünk csupán a germán faj számára való, míg a kereszténység minden nemzet és minden faj számára... A nemzeti szocialista pártprogram 24-ik pontja csak egyszerűség és közérthetőség okából használja a „kereszténység“ elnevezést, mert Adolf Hitler eljövetele előtt a kereszténység volt a legelterjedtebb vallás... tulajdonképpen „pozitív vallás“ értendő a 24-ik pontban biztosított vallásszabadságot illetően... Mi nemcsak a sok száz különböző keresztény felekezetet, de magát a kereszténységet utasítjuk el magunktól... Hiszen ezért zárták ki az összes teológusokat az S. S.-ből és ezért lépett ki testületileg a Hitler Adolf személyes védelmét szolgáló elit S. S.-osztág az egyházból“.

AKI A TÖMEGEK pszichológiáját és a nemzeti szocializmus dinamikáját ismeri, az előtt nem lehet kétséges, hogy a kereszténység és a nemzeti szocializmus konfliktusa mindig csak élesebb lehet. Ezért ajánl a „Reichsstelle zur Förderung des deutschen Schrifttums“ keresztényellenes, újpogány könyveket, minő például Otto Petras könyvét, melynek címe jellegzetesen: „Post Christum“. Petras szerint a kereszténység „tegnapi elrothadó valóság“. „Az az eljárás, hogy az életet egy történeti személy — Krisztus — kedvéért lefékezzük, okvetlenül morális katasztrófához kell hogy vezessen... Bizonyára lesznek a jövőben is keresztény magatartásit emberek, de a kereszténység nem lesz világtörténelmi erő többé...“ írja Petras. És ugyan-csak ő árulja el legjobban a propaganda keresztényellenes magatartásának belső okát, amikor azt írja, hogy „ezzel a maximális erkölcsi gőznyomással igyekszik a német ember megakadályozni azt, hogy még egyszer áldozatul essék a kereszténység kísértésének“. A propagandán kívül intézményesen is ezen célok megvalósítása felé haladnak. Így az ősi katolikus Bajorországban az összes szerzeteseket kivétel nélkül megfosztották a tanítás jogától, a megmaradt szerzetesi iskolákba pedig nem szabad új hallgatókat felvenni. Egyedül Bajorországban, ahol 1676 apáca tanít, több mint 600 apáca veszttette eddig is el foglalkozását. A bajor püspökök tiltakoztak ugyan e rendeletek ellen, de az egyedüli következmény az volt, hogy a konkordátum megsértésére figyelmeztető pásztorlevél megjelenését hivatalosan megtiltották. A nemzeti szocialista propaganda nagy sikerrel hajtja végre a felekezeti iskolák kiüresítését és a gyermekeknek a „közösségi iskolákba“ átvételét, ahol vallási szellemről alig lehet többé szó. Még 1934-ben Bajorországban csak 13%-a járt a gyermekeknek a laikus iskolába, 1934-ben már 34.5%, az 1936-os iskolai év elején pedig 82%, úgyhogy a katolikus iskolákba már csak 12%, a protestánsokba

csak 6% került. München közoktatásügyi tanácsnoka a müncheni rádióban (1936 február 2-án) kijelentette, hogy „a konkordátum számunkra nem jelent megkötést, mert hiszen a konkordátum a versaillesi szerződéssel egyenértékű megállapodás, melynek betartását tőlünk senki sem kívánhatja.“

Ma már a vallásoktatás folytonossága is veszélyeztetve van, hiszen egy tanulót sem lehet kötelezni a hittanóra látogatására. Ehelyett a gyerekek Hitler-üdvözlőket tanulnak és egyes protestáns templomokban már Hitler Adolf képét tették az oltárra és az előtt folyt le a „német keresztények“ istentisztelete, ami ellen a hitű protestáns lelkészek eddig hiába tiltakoztak.

Sokan azt hitték, hogy a német püspökök utolsó — fuldai — konferenciáján kibocsátott pásztorlevél enyhítheti az állam és Egyház közötti viszályt. Hiszen a püspökök a bolsevizmus elleni küzdelem szükségességére hívták fel a hívók figyelmét és ezzel a nemzeti szocialista politika irányelvével harmonizáló hangot ütöttek meg. Azonban emellett nem hallgatták el a keresztényellenes kultúrpropaganda szigorú kritikáját sem, minél fogva a hatóságok betiltották és elkobozták mindazokat az egyházi lapokat, amelyek a pásztorlevelet leközlítették és csak azon szöveget engedték kinyomatni, melyből ezt a kritikát kitörölték. Az S. S. lapja pedig ismét nyíltan visszautasítja a kibékülésnek mégcsak lehetőségét is, amikor a pásztorlevelet a következő szavakkal kommentálja: „Addig, amíg a katolicizmus és a kommunizmus annyi közös alapelvben megegyezik, mint például az internacionalizmus, a faj tagadása, és ameddig e közös vonásokat még ápolják is, addig korai minden tárgyalás a katholicizmus és a nemzeti szocializmus között.“

Ezen az egész helyzeten Faulhaber bíborosnak és más katolikus egyházfőnek Hitlernél lefolyt audienciája sem változtatott. A Faulhaber-audencia után Rust birodalmi kultuszminiszter kijelentette, hogy felekezeti iskolának csakis liberális államszervezetekben van jogosultsága, amelyeknek nincs világnézetiük. Viszont a nemzeti szocialista államnak van saját világnézete és ezért törekedni kell arra, hogy az iskolákban a saját világnézetét érvényesítse. A harc továbbfolytatását jelzi az a tény, hogy Himmler legfőbb birodalmi rendőrminiszter kilépett a katolikus egyházból és példáját követték mások, köztük a Papenfőle katolikus irányhoz csatlakozott, a badeni Centrumból származó Brombacher Kuno szerkesztő. A protestáns egyházat hagyta el Rover oldenburgi, Mutschmann szászországi birodalmi helytartó, Lutze „Stabschef“, mindnyájan egész családjukkal. Hitler bizalmas diplomatája, Ribbentropp már előbb megtette e lépést, gyermekei most követték. Az egyháznak vagyona feletti rendelkezése is szűk korlátok közé került, amennyiben egyházi beszerzéseknél 500 márkán felül államhatóság engedélye szükséges, hasonlóképp olyan építkezéseknél is, amelyeknek költségvetése az 1000 márkát meghaladja. Végül az egész helyzetet jellemzi Frick birodalmi belügyminiszter azon legújabb rendelete, melyben a Führer helyettesével, Hess-el és Kerrl birodalmi egyházi miniszterrel együttesen megszünteti a „disszidens“ kifejezés használatát azok számára, akik semmiféle elismert vallásfelekezethez

nem tartoznak, mivel ezen kifejezés alatt vallástalan embert szokás érteni, ami nem felel meg a valóságnak: ezen rendelet szerint a jövőben hivatalos nyomtatványokon és okmányokon a következő megjelölések lesznek: valamelyik vallásközösség tagja (katholikus vagy protestáns), valamelyik világnézeti közösség tagja, azután istenhívő és végül istentelen. Az istenhívő kifejezés azok számára alkalmaztatik ezután, akik a katolikus vagy protestáns egyházból kilépve, nem tartoznak többé keresztény egyházba, hanem többé-kevésbé pogánykodó irányban működnek. Az egész fejlődés irányát félreérthetetlenül kijelöli a legújabb Hitler-Jugend törvény, mely az egész német ifjúságra nézve véglegesen érvényesíti a totalitás elvét. Miután az evangélikus ifjúsági egyesületeket már 1933-ban feloszlatták és tagjaikat átvitték a Hitler-Jugendba, s miután a cserkészeket és más ifjúsági egyesületeket is eltiltották, most végre a konkordátumtól látszólag megvédett katolikus egyesületek életét is tárgytalanná tették, miután minden német ifjú tagja a Hitler-Jugendnek, s miután ennek vezére, v. Schirach, eltiltotta azt, hogy a Hitler-Jugend ifjai más egyesületeknek tagjai lehessenek: ezzel az ifjúság nevelése kizárólag állami feladattá lett, a Hitler-Jugend birodalmi hatóság jellegét kapta, mely kizárólag vezérének utasításai szerint működik.

S miután Baldur von Schirach nézetei a kereszténységet illetőleg eléggé ismeretesek, nehéz optimizmussal gondolni az eljövendő német ifjúság kereszténységére, s ezzel együtt a német katolicizmus jövőjére.

JÚNIUS